

Om vold

Sørum, Fet og Aurskog Høland 03.11.17

Marie Haavik
Kirsten Jagmann

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging | www.rvtsst.no

---

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging

SAMFUNNSOPPDRAG:

- Forebygging av:
  - ✓ vold
  - ✓ traumelidelser
  - ✓ selvmord

Program

- Utvikling av hjernen
- Barn og traumer
- Konsekvenser av vold
- Om vold, voldens psykologi
- Avdekke vold
- Hva gjør vi når volden er avdekket
- Sikkerhetsarbeid
- Samarbeid

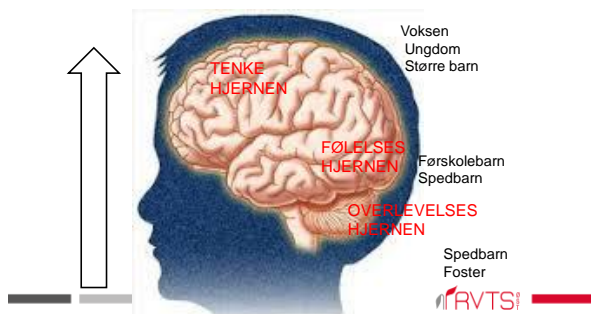

Hjernens utvikling skjer nedenfra og opp – økt kompleksitet

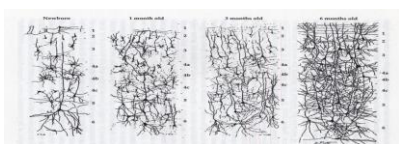

Hjernens utvikling

- Barn fødes med 100 milliarder hjerneceller
- Ved fødsel har disse i snitt 2500 oppkoplinger til andre hjerneceller
- Ved 3 års alder har hjernecellene i snitt 15.000 oppkoplinger til andre hjerneceller

---

Det viktige samspillet

Når samspill brytes vil barnet først prøve å initiere ny respons, inntil det trekker seg tilbake med selvtrøstende atferd

<https://www.youtube.com/watch?v=apzXGEbZht0>

Hjernen formes av bruken

- Hjernen utvikler seg først og fremst gjennom stimulering (ikke modning)
- Repeterte samspillserfaringer er den mest formende stimulering
- Mest sensitiv for stimulering i de tidlige leveårene
(Nordanger i Anstorp og Benum, 2014)

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging | www.rvtsst.no

RVTS
01.01.
15

Hva skjer med mangelfull stimulering

Ved omsorgssvikt eller om foreldrene har manglende sensitivitet får ikke barnet nødvendig stimulering.

Det kan medføre eliminering av nødvendige synapser og dårlig utvikling av andre.

Dette kan deretter føre til permanente kognitive og emosjonelle mangler hos spedbarnet

(Glaser, 2000; Perry, 1998).

RVTS

Reguleringsstøtte

- Omsorgsgivers viktige funksjon er å hjelpe barn som er stresset til å reetablere ro og trygghet
- Barn lærer selvregulering i samspillet med omsorgsgiver
- Det er kombinasjonen høyt stress over tid og fravær av støtte til regulering som er mest skadelig for barns utvikling

RVTS

Traumer

Hjernefilm 2

Enkeltstående traume

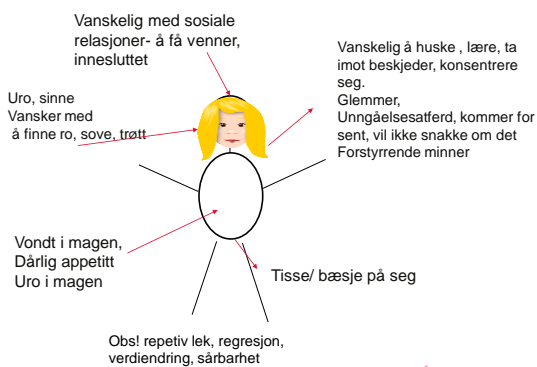
En hendelse med god reguleringsstøtte fra før

Utviklingstraume traume

Eksempel vold og omsorgssvikt i kombinasjon med manglende reguleringsstøtte (van der Kolk, 2005)

Medfører uheldig kombinasjon av

- Sensitivisert alarmsystem
- Underutviklet reguleringsystem

Andre mulige tegn på voldsutsatthet

- Deprimert
- Lavt selvbilde, lav selvtillit
- Fraværende
- Øyentjener
- Påfallende væremåte
- Bruker vold mot andre barn
- Skvetne
- Tilbaketrukkethet, isolering
- Fysiske skader

Mulige tegn fortsatt

- Hyperaktivitet
- Reagerer på brå bevegelser eller høye lyder
- Vanskelig for å regulere følelser
- Anspent
- Tåler dårlig uforutsigbarhet
- Dårlig forhold til en eller begge foreldre
- Redd for en eller begge foreldre
  - Angstanfall
  - Redd for å bli forlatt
  - Mobbing

13

Barn og vold

NKVTS omfangstudie fra 2014 – «Vold og voldtekt i Norge»

- 30 % av norske barn opplever fysisk vold (6-20)
  - (som: klyping, lugging, dytting osv fra sine foreldre)
- 5 % opplever alvorlig fysisk vold (1-20)
  - (som: slått med knyttneve, sparket, banket opp eller angrepet på annen måte fra minst en forelder)
- 15,4 % jenter og 11,2 % gutter hadde opplevd psykisk vold
- 10% hadde opplevd fysisk vold mellom foreldrene
- Fysisk vold fra foresatte forekom oftest første gang i barnehage- eller småskolealder

---

Hvor mange barn som har opplevd vold finnes i kommunen?

- og hvor er de hen?
- Alle er i barnehagen og i skolen og på helsestasjonen
- Overrepresentert i støttetilbud for barn og ungdom?
- Barnevern og BUP

I skyggen av volden

16

Å leve med vold

- Forskning viser at vold ikke er noe barnet kun er vitne til i den forstand at de bare ser den på avstand
- Å være vitne til vold innebærer;
  - Å være direkte tilstede når vold forekommer
  - Høre hva som skjer
  - Sanser at volden har skjedd eller skal skje
  - Å se resultatene av volden

Vold i familien

- Preger hele atmosfæren i hjemmet
- Uløselig paradoks når utøver både er kilde til barnets frykt og havnen for barnets trygghet
- Helt avhengig av den av foreldrene som blir utsatt
- Helt avhengig av den av foreldrene som utøver vold
- Volden snakkes ikke om og er dermed ugyldig
- Umyndiggjørende
- Utsatt for defineringsmakt: (ganske vanlig)
  - Mor den skyldige, barna påvirket til å klandre henne og bagatellisere og minimalisere hans overgrep
  - Fokuset kan dreie seg om utøvers behov, humør osv.
  - Normaltilstand er borte i mer eller mindre grad

Barn som lever med vold

- Lever med et høyt stressnivå
- Økt risiko for psykiske og fysiske lidelser ACE
- Risiko for utviklingstraumer
- Skaderisiko, dødsrisiko
- Får ikke den omsorgen de trenger
- Hjernen utvikles dårligere, reguleringsvansker

Stress

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging | www.rvts.no

For mye stress over tid eller uten muligheter for reparasjon eller støtte kan gi toksisk stress

Risiko

- Integritetskrænkelser
- Vold
- Seksuelle overgrep
- Omsorgssvikt

Konsekvenser

- Forlatthet
- Skyld
- Skam
- Meningsløshet
- Avmakt
- Isolasjon
- Sinne

21

Forberedelse når du har mistanke

- Lage en god ramme
  - Tillit relasjon på plass
  - Hvis ubehag, sørg for at noen kollegaer vet at du snakker om vold i dag
  - God atmosfære
  - God tid og ikke på slutten av dagen
  - Noe å drikke
  - Sørg for å ha tid og ro
  - Hva trenger dere?

Homeostase: en organismes evne til å bevare en indre stabilitet

Allostase: organismens evne til fleksibilitet i møte med ytre

stressfaktorer

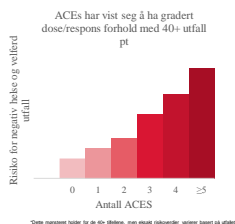
En overbelastning av allostasen –når stresset blir toksisk-kan medføre:

- Negativ påvirkning av blant annet nevrane, endokrine, immunologiske system eks
- Dårligere fungerende regulering av autonome prosesser (blodtrykk, tarmfunksjon mm)
- Påvirker struktur og utvikling i hjernen
- Utviklingstraumer
- Svinn av nerveceller og raskere cellealdring generelt.
- Fysisk sykdom i voksen alder
  - Hjerte- og karsykdommer
  - Beinskjørhet
  - Kreft
  - Slag
- Fedme
- Livsstilssykdommer

ACE undersøkelsen viser et dose responsforhold mellom negative barndomsopplevelser og sykdommer i voksen alder

- Helse som fedme, diabetes, depresjon, selvmordsforsøk, kjønnssykdom, hjertesykdom, kreft, slag
- Oppførsel (røyking, alkoholisme, rusmisbruk)
- Life Potential (høyere utdanning, akademisk suksess, fravær i arbeidslivet)
- Tidlig død

Folkehelsemeldingen, Mestring og muligheter

- Psykisk helse skal inkluderes som en likeverdig del av folkehelsearbeidet. Flere skal oppleve god psykisk helse og trivsel og de sosiale forskjellene i psykisk helse skal reduseres.
- Bedre behandlingstilbud og sterkere forebyggende arbeid i helse- og omsorgstjenester er helt nødvendig.
- Rette oppmerksomheten mot levekår, barnehager, skole- og læringsmiljø, arbeid og arbeidsmiljø, frivillig deltakelse og forhold i nærmiljøet.
- Regjeringen vil styrke samarbeidet på tvers av sektorer for å skape et samfunn som fremmer psykisk helse og trivsel.

25

Nødvendig med systematisk helsefremmende innsats i bydelen/kommunen

Gode relasjoner har avgjørende betydning for utviklingen av god helse.

- Gode helsefremmende samfunn som bidrar til at mennesker møtes med tillit, respekt, tilhørighet
- Gode skoler og barnehager med god integrering som sikrer at alle barn får en trygg oppvekst og god omsorg
- Arbeid som sikrer at befolkningen opplever innflytelse, mening, stolthet, ære og ser sammenheng i livet
- Gode rutiner som avdekker uheldige oppvekstforhold
- Gode kommunale tiltak som utjevner forskjeller og gir tilstrekkelig hjelp til hele befolkningen

25

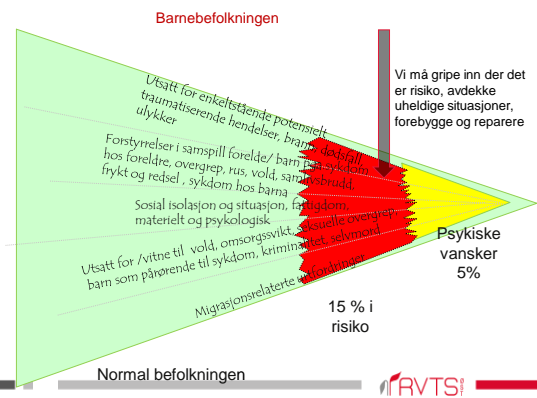

Hvordan er det for deg å snakke om vold
med dem du møter i jobben?

- Hvis det er greit: Hva er det som gjør det sånn?
- Hvis det er vanskelig eller ubehagelig: Hva er det som gjør det sånn?

En voldsdefinisjon:

”Vold er enhver *maktmisbrukende* handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, eller krenker, får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller å slutte å gjøre noe den vil.”

Isdal, 2000 (kursiv tilføyd av Råkil)

En annen definisjon av familievold:

Enhver handling eller forsømmelse som undergraver livet, den fysiske eller psykologiske integriteten eller friheten til annet familiemedlem, eller som alvorlig skader utviklingen av hans eller hennes personlighet.

- Europarådet (1986)

Mange former for vold i nære relasjoner

- Partnervold
- Mishandling av barn
- Barn vitne til vold
- Oppdragervold
- Vold mot eldre
- Vold mot funksjonshemmede
- Ungdomsvold: Fra utsatt til utøver
- Æresrelatert (ekstrem) kontroll

Voldsformer

- Fysisk vold
- Psykisk vold
- Materiell vold
- Seksuell vold
- Latent vold
- Økonomisk vold
- Digital vold

Psykisk vold

- Indirekte trussel
- Direkte trussel
- Nedlatende / nedvurderende atferd
- Sykelig sjalusi
- Kontrollering
- Isolering
- Negativ sosial kontroll

Emosjonell vold

- Å oppføre seg slik at andre føler seg dårlige, verdiløse og usikre

- Overse
- Ikke snakke med
- Ikke holde avtaler
- Ikke høre på eller bry seg om hva den andre sier
- Ikke ta hensyn til den andres følelser
- Ikke vise forståelse, trøste eller støtte

(Isdal 2010)

Voldens psykologi?

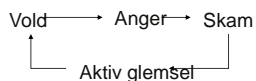

Hva opprettholder vold?

Voldens usynlighet:

"Volden er ikke noe problem"

"Jeg har ikke noe problem"

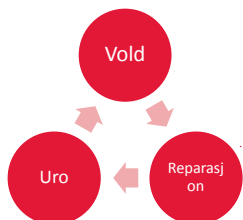

Voldssirkelen (Walker 2000)

RVTS

Hva trenger dere for å hjelpe dem?

RVTS

På systemplan

- At det finnes en god handlingsplan i kommune, som alle har tilgang til og kan slå opp i ved behov
- At det er rutiner for avdekking og håndtering av informasjon om vold på hver enkelt arbeidsplass
- At det er et godt samarbeid med andre instanser
- At man vet når man skal be om råd og hjelp fra andre, og når man kan klare å gjøre jobben selv
- Tilgang på kunnskap og veiledning om vold
- Tilgjengelige tiltak for barn og foreldre

RVTS

Disse tankene avholder meg fra å spørre:

- «Blir de sinte på meg?»
- «Blir de fornærmet?»
- «Ødelegger jeg kontakten min med dem?»
- «Nå som samtalen går så bra...»
- «Det er litt sent på dagen for oss begge»

Disse tankene kan avholde oss fra å spørre – forts.

- «Hva gjør jeg om vold avdekkes?»
- Dårlige erfaringer fra tidligere
- «Har jeg noen egentlige bevis?»
- «Dette kan skyldes andre ting?»
- «Noen andre må vel reagere på dette»
- «Skal jeg skrive en barnevernsmelding nå? Jeg venter litt og ser hvordan det utvikler seg»
- Foreldrekonflikt eller vold?
- Redsel for at bruker mister den eneste relasjonen de har
- Tanker om at personen ikke ønsker å snakke med akkurat oss – feil kjønn, feil stilling

---

Hvordan unngå slike situasjoner?

- «I flere år fortalte tre søsken barnehagepersonalet i Bergen om hvordan de ble slått og lugget hjemme. Først etter tre år gikk styresen videre med saken.
- Det første notatet om hva barna hadde fortalt om vold i hjemmet ble levert til barnehagestyresen i mars 2013. I notatet står det at barnet har fortalt at det har blitt utsatt for vold hjemme, og notatet ga videre indikasjon på alvorlig omsorgssvikt, ifølge [Bergensavisen \(BA\)](#). Styresen valgte å ikke melde fra om saken, ifølge avisa.
- Et nytt notat et drøyt år senere førte heller ikke til at saken gikk videre. Styresen forklarer selv hvorfor det ikke ble sendt inn en bekymringsmelding, på følgende måte: «Feighet, lite relasjonelt mot og en veldig hyggelig familie», skriver BA
- Lederen av den private barnehagen mener de ansatte har gjort det de skulle, ved å varsle styresen om forholdene.»
- <http://www.dagbladet.no/nyheter/fortalte-om-mishandling-hjemme---barnehagen-gjorde-ingen-ting/67483284>

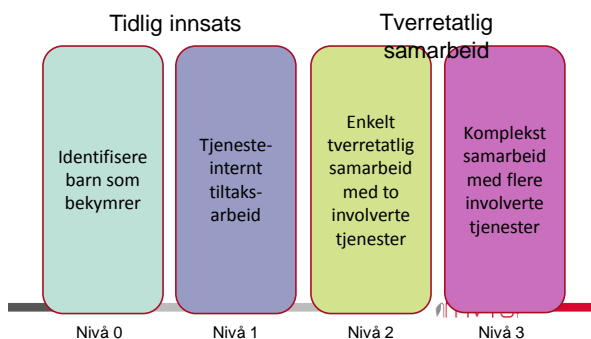

Rammer som gjør det lettere å ta opp vold i barnehage

- Menneskerettigheter, barnekonvensjonen kommer fram i planer og er gjort kjent for foreldre
- Barnevern/ politi/helsesøster bidrar på foreldremøter
- I vår kommune / bydel samarbeider vi med ...

BTI består av fire prosesser

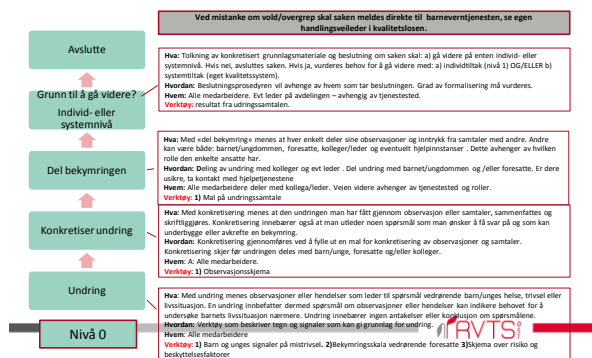

BTI og vold i nære relasjoner

Nivå 0: Det er her det skjer.

(2) Handlingsveileder (delmål)

Undring

«Med undring menes observasjoner eller hendelser som leder til spørsmål vedrørende barn eller unges helse, trivsel eller livssituasjon.»

- Innad på jobb, med leder og kollegaer
- Med barnet?
- Med foreldrene?
- Med andre hjelpeinstanser?

Hva ville du ha gjort på din jobb?

Bekymringen når ikke "over terskelen"

"Å, han ja"

- vanlig svar fra skoler og barnehager når barnevernet ringer

---

Konkretiser undring

- Hva er det jeg undrer meg over? Hvilke spørsmål ønsker jeg meg svar på?
- Vold må være med som en av flere mulige forklaringer
- Hvis ikke vold: Hva er det da?
- Verktøy: Observasjonskjema? Undringssamtale med leder eller kollega? Hva passer på deres jobb? Inviter inn en jurist på neste fagdag?

01.01.15

HVA KAN GJØRE OSS UNDRENDE OVERFOR FORELDRE?

Foreldrene viser forsvarsmekanismer	Væremåte overfor barna og andre
Sinne	Hvordan snakker personen om barn og partner?
Redsel	
«Rarhet»	
Lukkethet	
Manglende deltagelse	
Han er ikke sånn hjemme	
Er i mot at vi vil utrede barnet henviser til BUP eller PPT	

Regionalt ressursenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging | www.rvts.no

50

Del bekymringen

- Innad på jobb, med leder og kollegaer
- Med barnet?
- Med foreldrene?
- Med andre hjelpeinstanser?

Verktøy: Mal på undringssamtale

Kan jeg snakke med foreldrene?

- Hvordan er relasjonen med foreldrene?
- Hva er helhetsinntrykket i forhold til foreldrefungering?
- Hva er helhetsinntrykket av barnet?
- Er vold tematisert før?
- Hva er mistanken eller bekymringen?
- Er det fysiske kjennetegn, som blåmerker?
- Er det noe barnet har sagt?
- Hvilken type vold dreier det seg om?
- Er det farlig for barna om jeg snakker med foreldrene?

Kan jeg snakke med barna?

- Mange er redde for å ødelegge for eventuell etterforskning
- Redd for å forvirre, såre, krenke barn?
- Men: Barn er avhengige av at vi spør, noen ganger. Og at vi følger opp når de tar initiativ til å fortelle.

Når bør vi spørre om vold?

- Når vi er bekymret
- Når noen har symptomer på at noe ikke er som det skal
- Bekymringsfulle skader, sår, merker
- Når noen har sagt noe
- Andre har fortalt noe

Forberedelse når du har mistanke

- Lage en god ramme
  - Tillit relasjon på plass
  - Hvis ubehag, sørg for at noen kollegaer vet at du snakker om vold i dag
  - God atmosfære
  - God tid og ikke på slutten av dagen
  - Noe å drikke
  - Sørg for å ha tid og ro
  - Hva trenger dere?

Forslag til verktøy - samtaler med barn

"Samtalebilder – en vei til kommunikasjon med barn" (2002)
 "Samtalebilder og tegninger – en vei til kommunikasjon med barn i vanskelige livssituasjoner" (2004)
 Merete Holmsen, Kjell Midthun

Den dialogiske barnesamtalen, Hvordan snakke med barn om sensitive temaer? Åse Langballe 2011

Sinna mann
 Snill pike
 Film sinna mann

Observasjon i barnehage og skole

- Vurdere helheten i den aktuelle situasjonen
  - Se på samspillet mellom barnet og andre barn
  - Se på samspillet mellom ansatte og barnet
  - Se på samspillet foreldre og barn
- Hva ser dere etter ???

Hvordan snakke med barnet

- Ikke lur barnet til å avsløre – tenk sikkerhet
  - Støtt barnet på at det ikke **må** fortelle alt
  - Nøytralitet til utøver
  - Å bekrefte barnet når det forteller
  - Anerkjenn hvordan barnet håndterte situasjonen
  - Vis at du vet hva barn kan oppleve, vet at alt mulig kan skje
- «Mange ganger er det ting som er vanskelig å forklare, er det slik for deg ...?»
- Ikke si: «Nei sånn skal ikke barn ha det»
(ikke på dette tidspunktet)

Barns reaksjoner på spørsmål

- Lettelse
- Sinne
- Benekting
- Bagatellisering
- Omskrive (omdefinere)
- Forklare
- Min skyld
- Vil ikke at ... skal komme i fengsel

Barns dilemma

- For at volden skal ta slutt må barn fortelle om volden
- Ved å fortelle om volden kan barn miste foreldrene
- Barn vet ikke nødvendigvis om andre løsninger
- Hva vil skje med pappa / mamma?
- Hva med meg / søsken / vil barnevernet ta meg?
- Hva skal skje nå - blir jeg alene?
- Hvem skal passe på meg?

Hva hindrer barna i å fortelle

- De frykter konsekvensene av å fortelle
- De har blitt truet
- De føler seg forlegne, skamfulle, skyldige og skitne
- De frykter reaksjonen til den de forteller det til
- De er redde for ikke å bli trodd og forstått
- Overgrepene er tabubelagt
- Minnene om det kan være uvirkelige
- Har ikke ord for det som har skjedd
- Det har ikke skjedd noe ...

Når barnet ikke sier noe

Husk - du er ikke etterforsker

- Ikke viktigst at barn forteller verbalt
- Fortell om «et annet barn...»
- Lese bøker med fortelling om andre
- Trygge barnet på at du også vil hjelpe mamma
- Barn forteller lettere hva de har sett enn hva de selv har vært utsatt for

---

Når barnet ikke sier noe forts.

- Fortell om andre som var redd ...
- Hva skulle skje dersom noen fikk vite om hva som skjedde hjemme
- Hva har andre vært redd for – hva skjedde
- Konkretiser hva slags hjelp som finnes
- Gi eksempler på løsninger
- Ved vold i hjemmet snakk om løsninger for alle
- Konkretisere løsnings-scenarier

- **Legg til rette for at barnet kommer tilbake til flere samtaler.**

Barn med annen etnisk bakgrunn

Tilleggs-utfordringer:

- Trusler om å bli sendt ut av landet
- Språk – tolkebruk i samtaler med barn
- Mamma snakker ikke norsk
- Mamma vil ikke klare (bolig, penger, lekser, finne veien ...)
- Flere utøvere
- Trusler mot flere familiemedlemmer – også i «hjemlandet»
- Tap av flere omsorgspersoner
- Manglende kunnskap om rettigheter

Når barn forteller om vold

- Gjøre opplevelsen begripelig
- Hjelp barnet å sortere
- Barns forestillinger ofte verre enn virkeligheten
- Forklar hva som vil (kan) skje – så konkret som mulig
- Tidsperspektiv
- Hva med barnet – vær konkret

Den som avdekker

- Må noe gjøres akutt eller kan vi vente
- Vurdere barnets situasjon og beskyttelsesbehov
  - har jeg nok kompetanse?
- Drøft situasjonen med:
  - Alltid med leder(som tar saken videre)
  - Barnevernet/Politiet-evt. anonymt
- Tverrfaglig konsultasjonsteam
- Krisesenter
- Barnehuset

Etter at vold er avdekket – hvem skal snakke med barnet da, hvem har ansvaret?

Avklare hvem som skal snakke med barnet, planlegg og fordel oppgavene

- Barnevernet
- Politiet
- Familien
- Fosterhjemmet
- Etterforskeren
- Skolen
- Barnehagen

«Jeg har meldt til barnevernet. Hva gjør jeg nå?»

- **Sikkerhet.** Hvor trygt er barnet?
- **Skreddersøm.** Hva er barnets og familiens behov i denne saken? Får barnet og foreldrene den hjelpen de trenger?
- **Samarbeid.** Får jeg informasjon fra barnevernet? Hvordan fungerer samarbeidet?
- **Støtte.** Får jeg det fra ledelsen min, eller andre relevante parter?

Del erfaringer to og to (eller flere)

68

Spørsmål å øve på

Barnet har fortalt om vold, og foreldre og barn har vært avhørt.

Du skal møte barnet igjen som lærer, eller som ansatt i barnehagen. Du ønsker å vise barnet at du vet historien og er en barnet kan snakke med.

Hvordan vil du ordlegge deg?

Hva må avklares?

- Hva kan vi snakke om?
- Hva kan vi ikke snakke om?
- Hvordan overlevere det vi får høre?

Kan man si dette?

- "Jeg vet at du har vært på Barnehuset og fortalt om hvordan du har det hjemme. Du skal vite at om det er noe du tenker på kan du snakke med meg."
- Om barnet forteller:
"Når du forteller meg dette er det mitt ansvar som voksen å si det videre til de som skal undersøke hjemme hos deg."

Hva trenger barn etter vold og omsorgssvikt?

- Få sjansen til å utvikle et trygt rom og/eller en trygg relasjon hvor de kan se på traumene uten å repetere eller gjenoppleve dem (regulering)
- Få mestringsopplevelser
- Hjelpes til å forstå at de repeterer tidligere erfaringer og danne nye forbindelser mellom følelser, erfaringer og reaksjoner

Bessel van der Kolck

Samtale med foreldre – men sammen?

- Vurder voldsrollene. Er begge foreldrene utøvere? Er det en av dem som også blir utsatt, og trenger hjelp?
- Snakk med foreldrene hver for seg, dersom det er uklart hvem som utøver volden, eller om du er bekymret for at mor eller far selv er utsatt for vold.
- Ikke la sikkerheten trumfe det å snakke om vold. Men spør: «Er det farlig for deg å snakke med meg om dette? Hva kan skje nå når du kommer hjem?»

Sikkerhet

- Sikkerhet før man kan snakke?
- Mange barn tør ikke fortelle før det er trygt
- Hva har skjedd
- Kartlegge og vurdere trusselbildet
  - Er barnet redd noe skal skje hjemme - ?
  - Er barnet redd noe skal skje om det forteller – hva?
- Hvordan snakker personen om barn og partner?
- Hvilke forsvarsmekanismer trer i kraft?
- Hvilket ubehag/redsel føler du selv?
- Hvordan lukke samtalen på en trygg måte?
- NB! Jo farligere du vet på forhånd det kan være, jo viktigere å tenke sikkerhet

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging | www.rvtsst.no

74

Hva er tiltakene i din kommune?

Gruppearbeid:

- Hva er rutinen på deres arbeidsplass når dere har avdekket vold?
- Er det noen tiltak som mangler, eller kunne vært bedre?

Våre plikter

- Taushetsplikt
- Men også:
- Oppmerksomhetsplikt
  - Opplysningsplikt og meldeplikt
  - Avvergeplikt
  - Inviter inn en jurist til neste fagsamling på jobb?

Er barn i fare?

Utløses opplysningsplikten til barnevernet
jfr. Lov om Barneverntjenester § 6-4, 2. og 3. ledd
(finnes også i):

- Helsepersonelloven
- Familievernkontorloven
- Barnehageloven

Opplysningsplikten gjelder ikke det ufødte barn. Her meldes det eventuelt til den kommunal helse- og omsorgstjenesten (jfr helsepersonelloven)

- Film avvergeplikten

Er barna eller andre i familien i fare?

Avvergeplikten jfr. straffeloven § 139 pålegger oss å avverge visse grove forbrytelser:

- Eksempel: drap, familievold, seksuelle overgrep - særlig mot barn og grovere tilfeller av vold

Avvergelsesplikten tilsidesetter enhver form for lovbestemt taushetsplikt

Avvergeplikten er overholdt ved at man gir melding til rette myndighet

Sikkerhetsvurdering

- Gjøres av kompetent person – for eksempel bruk av SARA
- Politi / barnevern

NB! Jo grovere vold*, på offentlig sted, gjentatt, bruk av våpen, tidligere drapsforsøk, trusler om selvmord, manglende mentalisering, rus, nylig tap, historie med traumer, den utsatte selv vurderer situasjonen som farlig – jo mer grunn er det for hjelperen å tenke farlighet.

* Både fysisk og psykisk vold

Samarbeid

« I dette arbeidet kan man ikke stå alene som hjelper! »

- Kaja Naess Johannesen og Hanne Netland Simonsen, 2011

Ingen kan jobbe med vold alene

• https://www.youtube.com/watch?v=Hk1D_bXr8xk

- Vold krever samarbeid, internt og eksternt
- Samarbeidspartnerne bør være enige om hva som er vold
- Viktig å holde et felles fokus på volden, så den ikke forsvinner
- Fordel ansvaret mellom samarbeidspartnere: Hvem skal gjøre hva?
- Lettere å legge fra seg det som kjennes vanskelig når dette er klart.

 RVTS

Samhandling helt avgjørende for å oppnå dette, hva fungerer?

- Nå er det din tur-gir stafettspinnen til en annen
- En annen tjeneste overtar
- Flere om beinet, men alle holder i sin del
- Vi drar lasset sammen-vi er inne samtidig

 RVTS

Når kan samarbeid være vanskelig?

- Når volden «forsvinner»
- Uenighet om hvor alvorlig volden er, eller hva som bør gjøres med den
- Når du ikke stoler på at samarbeidspartneren gjør det de skal
- Tidligere dårlige erfaringer
- Hjelperens egen situasjon
- Mangel på møteplasser
- Manglede rutiner
- Manglende ressurser

Del erfaringer

 RVTS

Hva gjør man som system med volden?

”Hovedutfordringene i det videre arbeidet knytter seg til kvaliteten på tjenestene innenfor den strukturen som allerede eksisterer og samarbeid og samordning innenfor de enkelte tjenestene og tjenestene imellom. Manglende kvalitet og samordning medfører at utsatte ikke får den hjelpen de har behov for, og personer i særlig sårbare situasjoner og posisjoner kan falle utenfor.”

- ”Et liv uten vold”, 2013

Nødvendige rammer for godt samarbeid

- Nok tid
- God nok bemanning
- Regelmessige samarbeidsteam/ områdeteam
- Prioritert som viktig arbeidsområde
- Gode møtearenaer
- Tydelig for alle hvem av partene som skal gjøre hva

Viktige faktorer for å få til godt samarbeid

- Felles forståelse for hva vold er og når volden er farlig
- Felles forsøk på å ikke miste volden av syne
- Kjenne samarbeidspartnere
- Møtes regelmessig
- Ha øyekontakt
- Respekt for samarbeidspartnere og deres mandat
- Gode rutiner
- Del erfaringer

Øvelse

- Hvordan avdekkes og håndteres vold på din arbeidsplass i dag?
- Hvordan er samarbeidet med andre instanser?
- Hva ville gjort dette arbeidet og samarbeidet enda bedre?

Forslag til samarbeidspartnere

- Barnevern
- BUP
- Krisesenter
- Fastlege
- DPS
- Politi
- Familekontor
- Helsesøster
- Advokat
- Legevakten
- Østlandsnettverket
- Alternativ til Vold (om det finnes hos dere)

Filmeksempler

Sinna mann, Telefon om vold, Stine Sophie fille risting, KJ/ERE PAPPA

- <https://www.youtube.com/watch?v=1SsXQ8M4Ee8https>
- <http://www.youtube.com/watch?v=ryLBCu097ns>
- <https://www.youtube.com/watch?v=HmEyfk6b6tQ>
- http://www.dagbladet.no/2015/12/10/kultur/care/vold_mot_kvinner/lik_estilling/kjere_pappa/42324088/

Nettsteder

<http://www.udi.no/ord-og-begreper/vold-i-familiennare-relasjoner/#link-8724>

<http://www.hvorlite.no/>

<http://jegvilite.no/>

<http://www.hjelptilhjelp.no/>
